

"...เจ้าฟ้าเมืองเชียงรายองค์ที่พาเจ้านายขุนนางเมืองเชียงราย
ประมาณ ๕๐๐ คน อพยพเข้ามาอยู่เมืองนครลำปาง
เมื่อ พ.ศ.๒๓๒๓ มีพระนามเดิมว่า น้อยจิตตะ..."

ภูเดช แสนสา

“เจ้าเชื้อเชียงราย” ในเมืองนครลำปาง

ภูเดช แสนสา[๑]

ภายในเมืองนครลำปาง เดิมบุคคลส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีเฉพาะเจ้านายเชื้อสายราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน (ทิพจักราธิวงศ์) อันมีเจ้าพญาสุลวะลือไชยสงคราม (เจ้าขนานทิพจักร) เป็นปฐมบรมกษัตริย์ (พ.ศ.๒๒๗๕ - ๒๓๐๔) แต่ทว่าภายในเมืองนครลำปางยังมีกลุ่มเจ้านายจากหัวเมืองอื่นๆ ที่เคยมีอำนาจปกครองบ้านเมืองในยุคประเทศราชของพม่าได้เข้ามาอยู่ในเมืองนครลำปางจำนวนหลายเมือง ทั้งเข้ามาโดยการถูกกวาดต้อนในฐานะ “ข้าปลายหอกงาช้าง” (เชลยศึก) และอพยพลี้ภัยสงครามกับพม่าเข้ามาพึ่งเจ้าผู้ครองนครลำปาง กลุ่มเจ้านายหัวเมืองต่างๆ เหล่านี้ที่ปรากฏหลักฐาน เช่น เจ้าฟ้าเมืองพะเยา (เจ้าน้อยไชยสาร) เจ้าฟ้าเมืองฝาง (เจ้าสุรินทร์) เจ้าฟ้าเมืองสาด เจ้าฟ้าเมืองปุ (เดิมอยู่ในรัฐฉานประเทศเมียนมาร์) เจ้านายเชื้อสายเจ้าฟ้าเมืองเชียงแสน รวมถึงเจ้าฟ้าเมืองเชียงราย (เจ้าน้อยจิตตะ) พร้อมกับเจ้านายขุนนางและชาวเมืองที่จะกล่าวถึงในบทความฉบับนี้

วัดหลวงเชียงราย

(ที่มา : วัดเชียงราย ถ่ายก่อน พ.ศ.๒๕๒๘)

เจ้าฟ้าเมืองเชียงรายองค์ที่พาเจ้านายขุนนางชาวเมืองเชียงรายประมาณ ๕๐๐ คน อพยพเข้ามาอยู่เมืองนครลำปาง เมื่อ พ.ศ.๒๓๒๓ มีพระนามเดิมว่า “น้อยจิตตะ” เป็นชาวเม็ง (ชาวมอญบริเวณประเทศเมียนมาร์ในปัจจุบัน) ที่มาอยู่เมืองเชียงแสนในฐานะทหารเข้ามากำกับดูแล เนื่องด้วยขณะนั้นเมืองเชียงแสนเป็นหัวเมืองประเทศราชและเป็นเมืองศูนย์กลางที่ตั้งมั่นของพม่า

---

[๑]อาจารย์หลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา สาขาสหวิทยาการสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ในล้านนา ด้วยเป็นผู้ที่มีฝีมือชั้นเชิงในการสู้รบ เมื่อ พ.ศ.๒๓๐๘ เจ้าฟ้าคำปลิว เจ้าฟ้าเมืองเชียงแสน (พ.ศ.๒๓๐๔ - ๒๓๐๙) จึงทรงโปรดแต่งตั้งให้เป็น "ท้าวเพชร" แม่ทัพเมืองเชียงแสน ในคราวที่เมืองเชียงแสนยกกองทัพร่วมกับกองทัพหลวงของพระเจ้าฉินบูชิน (เจ้ามังระ) กษัตริย์พม่าองค์ที่ ๓ (พ.ศ.๒๓๐๖ - ๒๓๑๙) ราชวงศ์อลองพญา เข้าตีเมืองลำพูนและลงไปตีกรุงศรีอยุธยา

> *"...สักกราชได้ ๑๑๒๗ ตัว...เจ้าฟ้าคำปลิว เชียงแสนก็ยกเอาเม็งผู้ ๑ ชื่อว่าน้อยจิตนั้นหื้อเปนท้าวเภด ว่าอั้นแล้วก็หื้อเปนแม่ทัพตางตัวกับนาขามนั้น ไปตามสระเด็จมหากระสัตรเจ้าลงไปรบลพุร มีกำลัง ๙ หมื่น ๙ พัน ๙ ร้อย ๙๐ คน ไปรบลพุร พระเมืองไชยก็บ่ธรณาอยู่ได้ ก็เอาลูกเมียคนครัวตามแต่ได้ แล้วแหกออกหนีทังคืน เมืองลพุรลวดแตกหั้นแล เมื่อนั้นมหากระสัตรมกโซ ท่านก็ลวดลงไปรบอโยธิยาก็มีไชยชนะแล้ว ก็ได้เจ้าฟ้าดอกเดื่อลูกกระสัตรอโยธิยาเมือเสียอังวะหั้นแล เมื่อนั้นอโยธิยาลวดร้างจากมหากระสัตรไปแต่นั้นมาแล..."*[๒]

เมื่อท้าวเพชร เป็นแม่ทัพเมืองเชียงแสนร่วมกับพม่าตีกรุงศรีอยุธยาได้สำเร็จ ในพ.ศ.๒๓๑๐ มีความดีความชอบได้รับโปรดเกล้าฯ สถาปนาจากพระเจ้าฉินบูชิน (เจ้ามังระ) กษัตริย์พม่าขึ้นเป็น "เจ้าฟ้าเพชร" หรือ "พญาเพชร" (เจ้าน้อยจิตตะ) เจ้าฟ้าเมืองเชียงราย เจ้าประเทศราชของพม่า แต่นิยมเรียกว่า "เจ้าฟ้าเพชรเม็ง" หรือ "พญาเพชรเม็ง" เพื่อบ่งบอกว่าเป็นชาวเม็ง (ชาวมอญ) จนกระทั่งในปี พ.ศ.๒๓๒๓[๓] เจ้าฟ้าเพชร (เจ้าน้อยจิตตะ) เจ้าฟ้าเมืองเชียงราย (พ.ศ.๒๓๐๙ - ๒๓๒๓) กับเจ้าฟ้าเมืององค์ (เจ้าน้อยไชยสาร) เจ้าฟ้าเมืองพะเยา ได้ทำการต่อต้านพม่า ด้วยเจ้าหลวงกาวิละ (เจ้าหนานกาวิละ) เจ้าผู้ครองนครลำปาง องค์ที่ ๓ (พ.ศ.๒๓๑๗ - ๒๓๒๕) ได้โปรดให้พระยาอุปราช (เจ้าน้อยคำสม) เมืองนครลำปาง คุมไพร่พล ๓๐๐ คนขึ้นไปเกลี้ยกล่อมเจ้าฟ้าเมืองเชียงแสน (เจ้านาขวา) และส่งหนังสือถึงเจ้าฟ้าเมืองฝาง (เจ้าสุรินทร์) ให้ต่อต้านพม่า ส่วนเจ้าสุวรรณคำมูล เจ้าวอน เจ้าน้อยกาวิละ ให้ขึ้นไป

---

[๒] สรัสวดี อ๋องสกุล, **พื้นเมืองเชียงแสน**,(กรุงเทพฯ : อมรินทร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๕ - ๒๓๖.

[๓] ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ระบุว่าเป็น พ.ศ.๒๓๒๙ เมื่อพิจารณาจากแหล่งบันทึกที่อยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ คือตำนานพื้นเมืองเชียงแสน และบันทึกในตำนานต่างๆ เช่น ตำนานพื้นเมืองน่าน และปักคะตืนเชียงแสนลคอร ต่างก็กล่าวถึงกองทัพเมืองนครลำปางยกขึ้นไปตีเมืองเชียงแสนและหัวเมืองใกล้เคียงจนแตกและทำการกวาดต้อนผู้คนในปี พ.ศ.๒๓๒๓ ผู้เขียนจึงยึดปี พ.ศ.๒๓๒๓ เป็นเบื้องต้นของการอพยพลี้ภัยเข้ามาอยู่เมืองนครลำปางของกลุ่มเจ้าฟ้าเมืองเชียงรายและเจ้าฟ้าเจ้านายขุนนางชาวเมืองต่างๆ ในข้างต้น

เกลี้ยกล่อมเจ้าฟ้าหลวงเมืองยองต่อต้านพม่า มีเจ้านายขุนนางเข้าร่วมด้วยจำนวนหลายเมือง คือ เจ้าฟ้าเมืองฝาง (เจ้าสุรินทร์) เจ้าฟ้าเมืองพร้าว เจ้าฟ้าเมืองพะเยา (เจ้าน้อยไชยสาร) เจ้าฟ้าเมืองเชียงราย (เจ้าน้อยจิตตะ) เจ้าฟ้าเมืองสาด เจ้าฟ้าเมืองปุ และท้าวห้าว ท่าแสนยอด จึงได้อพยพเจ้านายขุนนางและชาวเมืองเข้ามาลี้ภัยมาพึ่งเจ้าหลวงกาวิละ (เจ้าหนานกาวิละ) อยู่ในเมืองนครลำปาง

"...ฝ่ายทางพระญาสุรินท์ เมืองพล้าว เมืองฝาง มีหนังสือสัญญาไพเถิงพระญาเชียงราย พระญาสาด พ่อเมืองปุ ท้าวห้าว ท่าแสนยอด ว่าใผอยู่ไหนหื้อฟื้นม่านแทงม่านทุกหัวเมือง ยามนั้นพระญาพล้าวอยู่เมืองสาดกับพระญาสาด ก็พากันฟื้นม่านทุกหัวเมือง แล้วพาครอบครัวลงมา..."[๔]

"...แต่นั้นมาได้ ๒ ปี สักกราชได้ ๑๑๔๒ ปีกดใจ้ พระญาเมืองเชียงรายกับพระยาว ฟื้นหนีเข้าไปในเวียงลคอนแล..."[๕]

เมื่อเข้ามาอยู่เมืองนครลำปางได้ตั้งชื่อหมู่บ้านที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ตามชื่อเมืองเดิมว่า "บ้านเชียงราย" (ตำบลสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง) และเจ้าฟ้าเพชร (เจ้าน้อยจิตตะ) พร้อมกับพระญาติวงศ์ได้สร้างวัดขึ้นตั้งชื่อว่า "วัดพระเกิดแก้วเชียงราย" หรือ "วัดหลวงเชียงราย"[๖] หรือ "วัดเชียงราย"[๗] ขณะที่เจ้าฟ้าเมืององค์ (เจ้าน้อยไชยสาร) เจ้าฟ้าเมืองพะเยา พร้อมกับเจ้านายขุนนางและชาวเมืองพะเยาที่ตั้งถิ่นฐานในเมืองนครลำปาง ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อเมืองเดิมเช่นกันว่า "บ้านพะเยา" หรือ "เวียงพะเยา" (ปัจจุบันคือบ้านปงสนุก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง) และได้บูรณะอุปถัมภ์วัดศรีจอมไคลหรือวัดเชียงภูมิที่ตั้งอยู่บริเวณหมู่บ้านที่อพยพเข้ามา เรียกชื่อวัดนี้ขึ้นใหม่อีกชื่อว่า "วัดพะเยา" (ปัจจุบันคือวัดปงสนุกเหนือและวัดปงสนุกใต้)[๘] ส่วนเจ้าฟ้าเมืองสาดพร้อมเจ้านายขุนนางชาวเมืองสาด

---

[๔]คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี,(เชียงใหม่ : มิ่งเมือง, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๔ .

[๕]สรัสวดี อ๋องสกุล, **พื้นเมืองเชียงแสน**,(อ้างแล้ว), หน้า ๒๔๒ .

[๖]จารึกท้ายคัมภีร์ใบลานจุลธัมมปาลชาดก ผูก ๒ วัดเชียงราย ตำบลสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จารโดยพระอินทะ (ผู้เขียนสำรวจเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๓)

[๗]จารึกท้ายคัมภีร์ใบลานไชยะสังคหะ วัดเชียงราย ตำบลสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จารโดยสามเณรอินทร์สม พ.ศ.๒๔๔๔ (ผู้เขียนสำรวจเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๓)

[๘]โสภิตขันตยาภรณ์, พระครู, ประวัติวัดปงสนุกเหนือและประวัติ บันทึกประจำปี ของพระอาโนชัยธรรมจินดามุนี, (ลำปาง : สหกิจการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๒.

ก็ตั้งถิ่นฐานใหม่ใกล้กับบ้านเชียงราย ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อเมืองเดิมว่า “บ้านเมืองสาด” และสร้าง “วัดเมืองสาด” ขึ้นภายในหมู่บ้าน (ภายหลังเขียนชื่อวัดเป็น “วัดเมืองศาสน์” ตำบลสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง)

เจ้าฟ้าเพชร (เจ้าน้อยจิตตะ) เสกสมรสกับเจ้านางสมนา เจ้านายเชื้อสายเจ้าฟ้าเมืองเชียงแสน - เชียงราย มีราชบุตรราชธิดาที่ปรากฏและเข้ามาตั้งถิ่นฐานกลุ่มใหญ่ที่บ้านเชียงราย เมืองนครลำปาง จำนวน ๕ องค์ เป็นต้นสกุลหลักที่ปรากฏหลักฐานคือ “วงษาลังการ” (นามสกุลพระราชทาน) “รายะนาคร” หรือ “รายะนคร” (นามสกุลพระราชทาน) “มณฑาทอง” และ “ขัติเชียงราย” ดังมีสายสาแหรกการสืบราชตระกูลคือ

๑. เจ้าอุปราช (เจ้าน้อยจิตวงศ์) เมืองเชียงราย และเป็นพระยาชมภู (พ.ศ.๒๓๒๖ - ๒๔๐๑) เมืองนครลำปาง เสกสมรสกับเจ้าหญิงคำแสน (มีราชบุตรธิดาที่ปรากฏ ๓ องค์)

๑.๑ เจ้านางอูบแก้ว เสกสมรสกับเจ้าราชบุตร (เจ้ามหาเทพ) เมืองนครลำปาง ราชบุตรพระยาอุปราช (เจ้าหม่อมหล้า หรือ เจ้าหมูหล้า) เมืองนครลำปาง ราชนัดดาเจ้าฟ้าหลวงสิงหราชธานี (เจ้าฟ้าหลวงชายแก้ว) เจ้าฟ้าเมืองนครลำปาง องค์ที่ ๒ (พ.ศ.๒๓๐๔ - ๒๓๑๗) (มีราชบุตรธิดา ๑๑ องค์)

๑.๑.๑ เจ้าไชยสงคราม (เจ้าอินทยศ) เมืองนครลำปาง

๑.๑.๒ เจ้าหนานคำซาว

๑.๑.๓ เจ้าหนานมหาเทพ

๑.๑.๔ เจ้าวรวงศ์ (เจ้าน้อยแก้วเมืองมูล) เมืองนครลำปาง เสกสมรสกับเจ้าหญิงอินทร์ตุ้ม ราชธิดาเจ้าหลวงวรญาณรังษีภักดีราชธรรม (เจ้าน้อยญาณรังษี) เจ้าผู้ครองนครลำปาง องค์ที่ ๙ (พ.ศ.๒๓๙๓ - ๒๔๑๖)

๑.๑.๔.๑ เจ้าหญิงแก้วกาบเมือง เสกสมรสครั้งแรกกับร้อยเอก เจ้าราชบุตร (เจ้าน้อยแก้วเมืองพวน ณ ลำปาง) เมืองนครลำปาง

๑.๑.๔.๑.๑ เจ้าพ่อกรุง ณ ลำปาง

๑.๑.๔.๑.๒ เจ้าน้อยนัก ณ ลำปาง

เจ้าหญิงแก้วกาบเมือง เสกสมรสครั้งที่ ๒ กับเจ้าชวลิตวงศ์วราวุฒิ (เจ้าน้อยเทพวงศ์ ณ ลำปาง) เมืองนครลำปาง

๑.๑.๔.๑.๓ เจ้าหนานอูตม์ ณ ลำปาง

๑.๑.๔.๑.๔ เจ้าแม่เข็ม ณ ลำปาง

๑.๑.๔.๒ เจ้าน้อยเม่น ณ ลำปาง

๑.๑.๔.๓ เจ้าชายเมืองชุม ณ ลำปาง

๑.๑.๔.๔ เจ้าคำแสน ณ ลำปาง

๑.๑.๕ เจ้าราชบุตร (เจ้าน้อยอินทร์หวัน วายชนม์ พ.ศ.๒๔๒๙) เมืองนครลำปาง มีชายา ๕ องค์

ชายาองค์ที่ ๑ นางลูกอินทร์ คชเสนี ธิดาพระยาดำรงราชพลขันธ์ (จุ้ย) หลานเจ้าพระยามหาโยธา (ทองเรียะ) เหลนเจ้าพระยามหาโยธา (เจ่ง, ต้นตระกูล "คชเสนี") ไม่มีบุตรธิดา

ชายาองค์ที่ ๒ เจ้าหญิงบุญปั๋น

๑.๑.๕.๑ เจ้าหญิงคำเที่ยง (เจ้าบัวเที่ยง) เสกสมรสกับหม่องกะลา (เจ้าน้อยหม่องกะลา) สุมาลา (ชาวพม่า)

เจ้าแม่หลานใหญ่ วัฒนสมบูรณ์
(ที่มา : กรกช อินทร์พรหม)

๑.๑.๕.๑.๑ เจ้าแม่หลานใหญ่ วัฒนสมบูรณ์

๑.๑.๕.๑.๒ เจ้าแม่บัวคำ ไวยวุฒิ

๑.๑.๕.๑.๓ เจ้าแม่หลานน้อย สุมาลา

๑.๑.๕.๑.๔ เจ้าหนานคำแว่น สุมาลา

๑.๑.๕.๑.๕ เจ้านางบัวแก้ว สุมาลา

๑.๑.๕.๑.๖ เจ้าน้อยอ้น สุมาลา

๑.๑.๕.๑.๗ เจ้าน้อยคำซุม สุมาลา

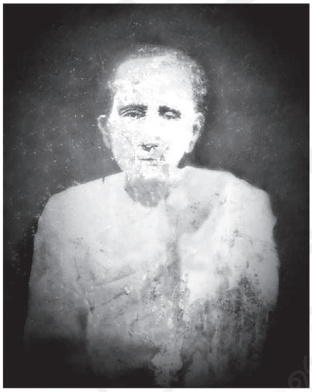
ชายาองค์ที่ ๓ เจ้าหญิงต่อม

๑.๑.๕.๒ เจ้าหญิงคำปุ๋ย เสกสมรสกับเจ้าน้อยเมืองใจ ขัติเชียงราย (เชื้อสายเจ้าฟ้าเมืองเชียงราย ต้นสกุล "ขัติเชียงราย")[๙]

๑.๑.๕.๒.๑ เจ้าพ่อสิงห์แก้ว ขัติเชียงราย

[๙]เจ้าน้อยเมืองใจ ขัติเชียงราย เป็นเจ้านายเชื้อสายเจ้าฟ้าเชียงราย มีเจ้าพี่เจ้าน้อง ๕ คน ได้แก่ (๑) เจ้านางจันตา (๒) เจ้าน้อยเมืองใจ ขัติเชียงราย (๓) เจ้านางป้อง (๔) เจ้านางแก้วเก๊ากู๋ล และ (๕) เจ้านางคำปุก

เจ้าน้อยเมืองใจ เจ้าแม่คำปุ๋ย ขัติเชียงราย

(ที่มา : กรกช อินทร์พรหม)

๑.๑.๕.๒.๒ พระเทพวิสุทธิโสภณ(เจ้าสิงห์คำ ขัติเชียงราย)

๑.๑.๕.๒.๓ เจ้าพ่อคำแสน ขัติเชียงราย

๑.๑.๕.๒.๔ เจ้าพ่อรส ขัติเชียงราย

๑.๑.๕.๓ เจ้าหญิงบัวคำ ณ ลำปาง

๑.๑.๕.๔ เจ้าหญิงยวงคำ ณ ลำปาง เสกสมรสกับเจ้าน้อยอ้วน ณ ลำปาง

๑.๑.๕.๔.๑ เจ้าแม่สุนา ณ ลำปาง

๑.๑.๕.๕ เจ้าหญิงจันทร์สม ณ ลำปาง

๑.๑.๕.๕.๑ เจ้าแม่จันทร์หอม มาร์ติน

ชายาองค์ที่ ๔ เจ้าหญิงหอม

๑.๑.๕.๖ เจ้าหนานอินทวงศ์ ณ ลำปาง เสกสมรสกับเจ้าแม่ตุ่นแก้ว ธรรมยศ (เชื้อสายเจ้าฟ้าเมืองสาด)

๑.๑.๕.๖.๑ เจ้าแม่บัวผัด พยัฆบุตร

๑.๑.๕.๖.๒ เจ้าแม่คำแปง ไชยโสภณ

๑.๑.๕.๖.๓ เจ้าแม่คำป้อ ขันธรักษ์

๑.๑.๕.๖.๔ เจ้าน้อยคำแสน ณ ลำปาง

๑.๑.๕.๖.๕ เจ้าคำปัน ณ ลำปาง

ชายาองค์ที่ ๕ เจ้าหญิงแสนคำมา

๑.๑.๕.๗ เจ้าหนานอินทร์ปั๋น ณ ลำปาง

๑.๑.๖ เจ้าราชบุตร (เจ้าหนานดวงคำ หรือ เจ้ามหาขนานรวงคำ วายชนม์ พ.ศ.๒๔๓๔) เมืองนครลำปาง เสกสมรสกับเจ้าหญิงฟองแก้วและเจ้าหญิงคำเกี้ยว

๑.๑.๖.๑ ร้อยเอก เจ้าราชบุตร (เจ้าน้อยแก้วเมืองพวน ณ ลำปาง) เมืองนครลำปาง เสกสมรสกับเจ้าหญิงแก้วกาบเมือง

๑.๑.๖.๑.๑ เจ้าพ่อกรุง ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๑.๒ เจ้าน้อยนัก ณ ลำปาง

เจ้าราชบุตร (เจ้าน้อยแก้วเมืองพวน) เสกสมรสกับเจ้าแม่จำปี (บ้านแม่อาง)

๑.๑.๖.๑.๓ เจ้าพ่อวงศ์ ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๑.๔ เจ้าแม่ทิพเมรุ ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๑.๕ เจ้าแม่สร้อยมาลา ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๑.๖ เจ้าพ่อจันทร์ ณ ลำปาง

เจ้าราชบุตร (เจ้าน้อยแก้วเมืองพวน) เสกสมรสกับเจ้าหญิงสะเปาคำ (เจ้าหญิงศรีนวล) ราชธิดาเจ้าหลวงบุญวาทย์วงศ์มานิต (เจ้าหนานบุญทวงศ์ ณ ลำปาง) เจ้าผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้าย (พ.ศ.๒๔๔๐ – ๒๔๖๕)

เจ้าราชบุตร (เจ้าน้อยแก้วเมืองพวน) เจ้าหญิงสะเปาคำ ณ ลำปาง

(ที่มา : กรกช อินทร์พรหม)

๑.๑.๖.๑.๗ เจ้าแม่สร้อยแก้ว ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๑.๘ เจ้าวงศ์เกษม ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๑.๙ เจ้าแม่ฟองสมุทร ศิริปาลกะ

๑.๑.๖.๑.๑๐ เจ้าพ่อมงคล ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๑.๑๑ เจ้าแม่บุญศรี สุคำวัง

๑.๑.๖.๑.๑๒ เจ้าแม่ศรีโสม รามบุตร

๑.๑.๖.๒ เจ้าหญิงบัวระมวล (เจ้าแม่สุ้ม) ณ ลำปาง เสกสมรสกับเจ้าราชบุตร (เจ้าแก้วปราบเมือง ณ ลำปาง) เมืองนครลำปาง

๑.๑.๖.๒.๑ เจ้าแม่บุญถนอม เกตุถาวระ (พ.ศ.๒๔๔๐ – ๒๕๑๕)

๑.๑.๖.๒.๒ เจ้าพ่อบุญล้วน ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๒.๓ เจ้าพ่อจันทวรรณ ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๒.๔ เจ้าพ่อภัสดา ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๒.๕ เจ้าแม่ศรีอโนชา สุขานุศาสน์

๑.๑.๖.๒.๖ เจ้าแม่แสงอรุณ ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๒.๗ เจ้าแม่บุญสะอาด ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๓ เจ้าหนานสุนันทะ (ต้นสกุล "มณฑาทอง") เสกสมรสกับเจ้าแม่ตุ่นแก้ว ณ ลำปาง

๑.๑.๖.๓.๑ เจ้าหนานบุญทา มณฑาทอง

๑.๑.๖.๓.๒ เจ้าหนานบุญทอง มณฑาทอง

๑.๑.๖.๓.๓ เจ้าแม่บุญปั๋น บัวคลี่ใบ

๑.๑.๗ เจ้าน้อยคำชื่น

๑.๑.๘ เจ้าหญิงฟ้าน้าว

๑.๑.๙ เจ้าหญิงจอมเมือง

๑.๑.๑๐ เจ้าหญิงกองคำ

๑.๑.๑๑ เจ้าหญิงบัวไหล (เจ้าแม่บัวลัย) เสกสมรสกับเจ้าราชวงศ์ (เจ้าบัวระวงศ์แก้วค่าควรเมือง ณ ลำปาง) เมืองนครลำปาง

๑.๑.๑๑.๑ เจ้าซาว ณ ลำปาง เสกสมรสกับเจ้าแม่ย่น ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๑.๑ เจ้าแม่บัวเตียม ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๑.๒ เจ้าหนานสม ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๒ เจ้ากน ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๒.๑ เจ้าแม่ตุ่นแก้ว ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๒.๒ เจ้าพ่อนาม ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๒.๓ เจ้าน้อยปวน ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๒.๔ เจ้าพ่อเม่น ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๓ เจ้าน้อยบาน ณ ลำปาง เสกสมรสกับแม่นายคุ่ย (บ้านแม่ทะ)

๑.๑.๑๑.๓.๑ เจ้าหนานสม ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๔ เจ้าพ่อศรีวิไล ณ ลำปาง เสกสมรสกับเจ้าแม่คำล้นเบ้า ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๔.๑ เจ้าบุญสม ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๔.๒ เจ้าพ่อบุญเย็น ณ ลำปาง

๑.๑.๑๑.๔.๓ เจ้าใต้ ณ ลำปาง[๑๐]

๑.๒ เจ้าชายบุญหนำ

๑.๓ พระยาหาญ (เจ้าน้อยอนา) เมืองนครลำปาง[๑๑]

๒. พระยาชมภู (เจ้าน้อยคัมภีระ) เมืองนครลำปาง (ยังไม่พบทายาท)[๑๒]

๓. เจ้าหนานอุตมะ (ยังไม่พบทายาท)[๑๓]

๔. เจ้าหนานวงษา (ต้นสกุล “วงษาลังการ”) มีราชบุตรธิดาที่ปรากฏ

๔.๑ เจ้าลังกา มีบุตรธิดาที่ปรากฏ

---

[๑๐] กรกช อินทร์พรหม, บัญชีลำดับตระกูล ณ ลำปาง, (เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๖), หน้า ๒๒ – ๒๔.

[๑๑] หวญ.ร.๔ บัญชีเครื่องยศหัวเมืองต่างๆ จ.ศ.๑๒๐๕

[๑๒] หวญ.ร.๔ บัญชีเครื่องยศหัวเมืองต่างๆ จ.ศ.๑๒๐๕

[๑๓] หอสมุดแห่งชาติ, **จดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓,** (กรุงเทพฯ : สหประชาพาณิชย์, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐๘.

๔.๑.๑ เจ้าน้อยวงศ์ วงษาลังการ

๔.๑.๑.๑ ขุนวันรัชชาญคดี (เจ้าบุญยืน วงษาลังการ) เสกสมรสกับเจ้าแม่ปี๊

๔.๑.๑.๑.๑ เจ้าแม่อินทร์ฟ้าน้าว พรหมเพชร

๔.๑.๑.๑.๒ เจ้าแม่จ๋าวแก้ว คำตัน (พ.ศ. ๒๔๕๐ – ๒๕๔๐)

๔.๑.๑.๒ ขุนดำรงวงศ์รักษ์ (เจ้าบุญยิ่ง วงษาลังการ)

๔.๑.๑.๓ เจ้าน้อยบุญมา วงษาลังการ เสกสมรสกับ เจ้าแม่สร้อยมาลา ณ ลำปาง[๑๔]

๔.๑.๑.๓.๑ เจ้าพ่อบุญยงค์ วงษาลังการ

๔.๑.๑.๓.๒ เจ้าแม่ยอดเรือน วงษาลังการ

๔.๑.๑.๓.๓ เจ้าแม่จันทร์สม พรหมเพชร

๔.๑.๑.๓.๔ เจ้าแม่บุญถา แซ่ตัน

๔.๑.๑.๓.๕ เจ้าแม่ทองพลับ วงษาลังการ

๔.๑.๑.๓.๖ เจ้าแม่บุญเรือง แสงทอง[๑๕]

๕. เจ้าชายคำแสน (ต้นสกุล "รายะนาคร" "รายะนคร") มีราชบุตรธิดาที่ปรากฏ

๕.๑ เจ้าเมืองชุ่ม มีบุตรธิดาที่ปรากฏ

๕.๑.๑ เจ้าตาคำ รายะนาคร เสกสมรสกับเจ้าแม่คำปัน ณ ลำปาง (ธิดาเจ้าบุรีรัตน์ (เจ้าบุญฤทธิ์ ณ ลำปาง) เมืองนครลำปาง)[๑๖]

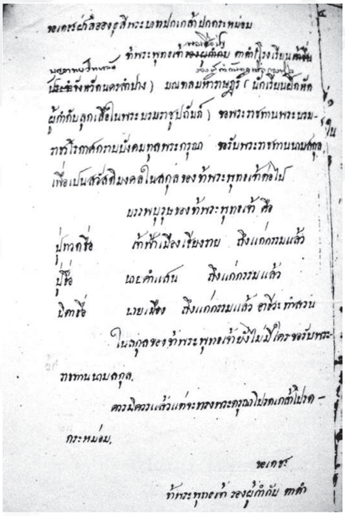
นอกจากกลุ่มเจ้านายเมืองเชียงรายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีกลุ่มขุนนางจำนวนมากที่ติดตามมาจากเมืองเชียงรายเข้ามาอยู่บ้านเชียงราย เมืองนครลำปาง ที่ปรากฏหลักฐานได้แก่กลุ่ม "พญา ๓ พี่น้อง" คือ (๑) พญาแถ้ม (ต้นสกุล "อุบลศรี")

---

[๑๔]พระราชทานนามสกุลวงษาลังการ ลำดับที่ ๑๖๓๖ "๑๖๓๖ วงษาลังการ Vansa^lanka^ra ขุนวันชัฏชาญคดี (บุญยืน) นายอำเภอแม่สรวย มณฑลพายัพ กับนายน้อยวงษ์ (บิดา) ปู่ทวดชื่อวงษา ปู่ชื่อลังกา บรรพบุรุษคือ เจ้าฟ้าเมืองเชียงราย"

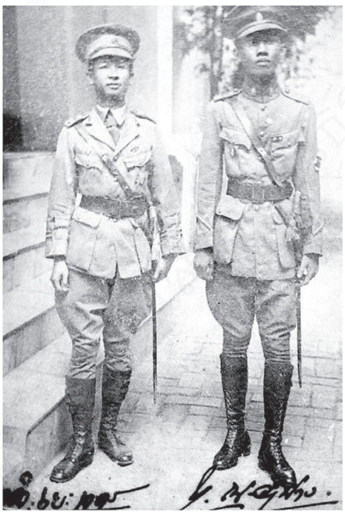
[๑๕]กรกช อินทร์พรหม, **บัญชีลำดับตระกูล ณ ลำปาง**, (อ้างแล้ว), หน้า ๓๑.

[๑๖]พระราชทานนามสกุลรายะนคร ลำดับที่ ๓๗๙๘ "๓๗๙๘ รายะนาคร Ra^yana^gara พลเสือป่าตาคำ รองผู้กำกับลูกเสือ กองที่ ๒ มณฑลมหาราษฎร์ ทวดชื่อเจ้าฟ้าเมืองเชียงราย ๒๙/๒/๑๖ เจ้าฟ้าเมืองเชียงราย--->นายคำแสน--->นายชุ้ม-->นายตาคำ รายะนคร"

ขอเดชะฝ่าลอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า
นครลำปาง) มณฑลมหาราษฎร์ (นักเรียนฝึกหัด
ผู้กำกับลูกเสือในพระบรมราชูปถัมภ์) ขอพระราชทานพระบรม-
ราชโองการบังคมทูลพระกรุณา ขอรับพระราชทานนามสกุล
เพื่อเป็นสวัสดิมงคลในสกุลของข้าพระพุทธเจ้าต่อไป
บรรพบุรุษของข้าพระพุทธเจ้า คือ
ปู่ทวดชื่อ เจ้าฟ้าเมืองเชียงราย ถึงแก่กรรมแล้ว
ปู่ชื่อ พระคำแสน ถึงแก่กรรมแล้ว
บิดาชื่อ นายเมือง ถึงแก่กรรมแล้ว ตาชื่อ คำสวน
ในสกุลของข้าพระพุทธเจ้ายังไม่มีใครขอรับพระ-
ราชทานนามสกุล
ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรด-
กระหม่อม
ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า รองผู้กำกับ ตาคำ

เอกสารขอพระราชทาน
นามสกุล “รายะนาคร”
(ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

เจ้าตาคำ รายะนาคร (ซ้าย)
(ที่มา : กรกช อินทร์พรหม)

พี่ชายคนโต เป็นช่างแกะสลักไม้และช่างก่อสร้างอุโบสถวิหารและคุ้มเจ้านาย (๒) พญาเรือง (ต้นสกุล “นวลบุญเรือง”) น้องชายคนกลาง และ (๓) พญาแก้ว (ต้นสกุล “ขันคำหมุด) น้องชายคนเล็ก[๑๗] เป็นต้น ทายาทของขุนนางจากเมืองเชียงรายเหล่านี้ ภายหลังก็มีการสมรสกับเจ้านายในราชตระกูล ณ ลำปาง เหมือนกับกลุ่มเจ้านายเชื้อสายเจ้าฟ้าเมืองเชียงราย

ดังนั้นเราจะเห็นความสลับซับซ้อนของกลุ่มคนในยุคจารีต ผ่านชนชั้นปกครองที่เป็นผู้มีพลังขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของบ้านเมือง และมีการประสานสัมพันธ์กันผ่านการเสกสมรส อย่างไรก็ตามบทความนี้ผู้เขียนถือว่าเป็นเพียงการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น เกี่ยวกับเรื่องราวของเจ้าฟ้าเมืองเชียงรายยุคประเทศราชของพม่า รวมถึงทายาทที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองนครลำปางสืบมาจนถึงปัจจุบัน ที่มีทายาทแผ่กระจายออกไปเป็นจำนวนมาก และการนำสายสาแหรก “เจ้าเชื้อเชียงราย” มาเสนอในบทความชิ้นนี้ เป็นเพียงส่วนเล็กๆ ส่วนหนึ่งของเจ้านายในราชตระกูลเจ้าฟ้าเมืองเชียงราย (เจ้าน้อยจิตตะ) เท่านั้น ซึ่งต้องทำการสืบค้นเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

[๑๗]สัมภาษณ์แม่หม่อนคำใส อุบลศรี อายุ ๙๑ ปี (เหลนพญาแถ้ม) บ้านเลขที่ ๔๓๐ ตำบลสบตุ๋ย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๖ สัมภาษณ์โดยนายกรกช อินทร์พรหม

บรรณานุกรม

กรกช อินทร์พรหม. **บัญชีลำดับตระกูล ณ ลำปาง**. เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๖.

คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. **ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี.** เชียงใหม่ : มิ่งเมือง, ๒๕๓๘.

จารึกท้ายคัมภีร์ใบลานจุลธัมมปาลชาดก ผูก ๒ วัดเชียงราย ตำบลสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จารโดยพระอินทะ

จารึกท้ายคัมภีร์ใบลานไชยะสังคหะ วัดเชียงราย ตำบลสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จารโดยสามเณรอินทร์สม พ.ศ.๒๔๔๔

พระราชทานนามสกุลรายะนาคร ลำดับที่ ๓๗๙๘

พระราชทานนามสกุลวงษาลังการ ลำดับที่ ๑๖๓๖

สรัสวดี อ๋องสกุล. **พื้นเมืองเชียงแสน**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, ๒๕๔๖.

โสภิตขันตยาภรณ์. พระครู. **ประวัติวัดปงสนุกเหนือและประวัติ บันทึกประจำปีของพระอาโนชัยธรรมจินดามุนี.** ลำปาง : สหกิจการพิมพ์, ๒๕๓๙.

สัมภาษณ์แม่หม่อนคำใส อุบลศรี อายุ ๙๑ ปี (เหลนพญาแถ้ม) บ้านเลขที่ ๔๓๐ ตำบลสบตุ๋ย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๖ สัมภาษณ์โดยนายกรกช อินทร์พรหม

หอสมุดแห่งชาติ. **จดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓**. กรุงเทพฯ : สหประชาพาณิชย์, ๒๕๓๐.

หวญ.ร.๔ บัญชีเครื่องยศหัวเมืองต่างๆ จ.ศ.๑๒๐๕

